Fernando Sorrentino
Trở về
Người dịch: Thân Trọng Sơn

TRỞ VỀ

Fernando Sorrentino

Dịch giả: Thân Trọng Sơn

FLIPBOOK-
TỦ SÁCH TIẾNG VIỆT

Trở về

Fernando Sorrentino

Dịch giả: Thân Trọng Sơn

Bìa: M.C.P
Nguồn: Chim Việt cành Nam
Trình bày: Muôn Phương

Muôn phương góp lại, trả về muôn phương

Trở về

Fernando Sorrentino

Dịch giả: Thân Trọng Sơn

Chim Việt cành Nam
Số 92 / 21-01-2024

Dịch giả: Thân Trọng Sơn

Fernando Sorrentino

Nhà văn Argentina

(1942 – . . . .)

Ông sinh tại Buenos Aires. Tuổi thơ của ông trải qua trong khung cảnh buồn tẻ của những con đường trong khu phố ông ở. Có thời gian, ông là nhân viên thường trong một công sở. Rồi ông dạy ngôn ngữ và văn chương tại nhiều trường trung học, được học sinh và đồng nghiệp quý mến. Giữa thời gian làm việc, ông cố đọc và viết. Ông thừa nhận mình nhạy cảm với cái đẹp của thơ

ca nhưng lại thấy không đủ tài để viết một bài thơ. Ông xé hết những bài thơ đã làm vì thấy chúng vô nghĩa.

Ông thấy bằng lòng với bản thân, ông không thích tham gia các hội đoàn văn chương.

Năm 2006 ông in một tuyển tập truyện ngắn bao gồm tất cà tác phẩm của ông, sau đó được dịch ra tiếng Ý, rồi được in trong tạp chí văn học Progetto Babelle. Cũng tạp chí này, mười bảy năm sau lại công bố tuyển tập mới.

Theo lời kể của chính ông, truyện của ông thường pha trộn tưởng tượng và khôi hài. Ông thú nhận mình thích đọc hơn viết và hiện nay ông viết không nhiều lắm. Vì cho đến nay ông chỉ viết trong ba mươi hai năm nên số lượng tác phẩm của ông không nhiều lắm, chỉ có

6 tập truyện ngắn (in từ 1969 đến 1994), một bút ký dài và một tiểu thuyết ngắn. Ông còn viết truyện thiếu nhi và thanh niên. Ông còn là tác giả hai cuốn phỏng vấn.

Khi viết, ông luôn muốn xác định khung cảnh của truyện là một địa điểm ông biết rõ. Ông chỉ nhắm mắt lại và "nhìn thấy" được ngay, chẳng hạn, đó là đường Cóta Rica, ở Buenos Aires, nơi ông sinh ra, sống thời thơ ấu. Khung cảnh của truyện "Trở về" giới thiệu dưới đây chính là nơi này. Tác phẩm của ông được dịch sang tiếng Anh, Bồ Đào Nha, Ý, Đức, Pháp, Phần Lan, Hungary, Ba Lan, tiếng Ba Tư, tiếng Trung và tiếng Việt.

Người dịch xin nói thêm: Truyện này không phải chỉ để giải trí, nó gợi ra nhiều suy nghĩ:

"Tôi" trong truyện là người thuật chuyện, hay là nhân vật, hay là chính tác giả?

Một người ở tận đất nước Nam Mỹ xa xôi sao lại nghĩ ra được chuyện nghiệp báo: Ông lão Don Cesareo chết bằng cái cách ông đã giết gã hành khất, còn gã hành khất chết rồi lại hồi sinh và đầu thai làm bé Gustavo, của gia đình Bernaconi, và cuối cùng biến mất. Gustavo cũng vậy.

* * *

Dịch giả: Thân Trọng Sơn

Năm 1965, tôi hai mươi ba tuổi và đang học để làm giáo viên trung học dạy ngôn ngữ và văn chương. Một buổi sáng tháng chín mùa xuân kia, tôi ngồi học trong phòng. Nhà tôi là căn hộ chung cư duy nhất trong dãy phố này, và chúng tôi sống ở tầng sáu.

Tôi cảm thấy hơi lười và thỉnh thoảng lại nhìn bâng quơ ra ngoài cửa sổ. Từ nơi đó tôi có thể quan sát con đường và qua vỉa hè ngang đường, thấy cả khu vườn được tỉa tót cẩn thận của ông lão Don Cesareo, nhà ông nằm ngay góc phố, cắt chéo con đường, thế nên nhà ông có hình dạng giống như một ngũ giác không đều.

Cạnh bên nhà ông Don Cesareo là ngôi nhà xinh xắn của gia đình Bernaconi, những người dễ mến luôn làm những điều tử tế. Họ có ba cô con gái, và tôi đang yêu cô chị đầu Adriana. Thế nên, tôi cứ liếc nhìn về phía vỉa hè bên kia đường, vì trái tim xui khiến nhiều hơn vì mong nhìn thấy nàng vào giờ khắc còn sớm này.

Như mọi ngày, ông Don Cesareo đang tưới cây và chăm sóc khu vườn yêu của ông. Mảnh vườn này được ngăn cách với con đường bởi một hàng rào sắt thấp và ba bậc tam cấp đá.

Phố xá giờ này vắng tanh, thế nên tôi khó lòng không chú ý đến một người đàn ông đang xuất hiện ở dãy nhà bên kia và đang tiến gần đến dãy nhà của chúng tôi theo vỉa hè dẫn đến trước cửa nhà ông Don Cesareo và gia đình Ber-

nasconi. Làm sao tôi không bị cuốn hút cho được bởi người đàn ông kia, bởi đấy là một gã ăn mày hay người lang thang, đang khoác trên mình những tấm giẻ cũ kỹ đủ màu sắc hệt như cầu vồng?

Rậm râu và gầy giơ xương, gã đội trên đầu một chiếc mũ rơm màu vàng nhạt, méo mó. Dù trời nóng bức, gã lại khoác một chiếc áo choàng màu xám rách tả tơi. Thêm vào đó, gã vác theo một bao tải lớn, dơ bẩn, và tôi đoán ắt hẳn trong đó đựng của bố thí và những thức ăn thừa gã lượm lặt được.

Tôi tiếp tục quan sát. Gã lang thang dừng lại trước cửa nhà ông Don Cesareo và gia đình Bernasconi và gã hỏi ông ấy điều gì đó qua cái hàng rào sắt. Don Cesareo là một ông lão cộc cằn, tính tình cáu bẩn. Ông không thèm nghe gã nói mà khua tay làm những cử chỉ như muốn

đuổi gã đi. Nhưng gã hành khất vẫn cố nài nỉ, lẩm bẩm van nài. Lát sau tôi nghe ông quát lên:

- Này anh kia, cút đi, đừng quấy rầy tôi nữa!

Tuy nhiên, gã lang thang vẫn nài nỉ, và giờ đây gã đã leo lên ba bậc đá và vịn vào cái cổng sắt.

Thế là, hoàn toàn mất kiên nhẫn, ông Don Cesareo xô gã ra xa với một cú đẩy dữ tợn. Gã hành khất trượt chân trên một hòn đá ẩm ướt, cố gắng chộp lấy một thanh rào nhưng vô hiệu và ngã mạnh xuống đất. Cùng lúc đó, nhanh như chớp mắt, tôi thấy gã té chổng hai chân lên trời, và nghe tiếng xương sọ gã đập vào bậc đá thứ nhất nứt rạn.

Ông Don Cesareo liền chạy xuống

đường, cúi xuống xem ngực gã hành khất có còn đập không. Quá hoảng sợ, ông già lập tức túm lấy hai chân và kéo lê gã xuống vỉa hè. Sau đó ông vội vã đi vào nhà, đóng cửa lại để tránh không cho ai thấy tội ngộ sát của mình.

Nhân chứng duy nhất chính là tôi. Chẳng bao lâu, một người đàn ông đi ngang qua và dừng lại bên cạnh gã ăn mày đã chết. Sau đó còn nhiều người khác và thêm nhiều người nữa. Cảnh sát cũng đã tới. Gã hành khất được đặt vào xe cứu thương và chở đi.

Tất cả chỉ có thế, và câu chuyện cũng không bao giờ được nhắc lại nữa.

Về phần mình, tôi cũng cẩn thận không hề hé răng. Có thể hành xử như vậy không tốt, nhưng tôi được lợi lộc gì nếu tôi tố cáo cái người chẳng làm hại gì

tôi cả? Mặt khác, ông ta cũng không cố ý giết gã hành khất, và thật là bất nhẫn nếu tôi khiến những năm cuối đời ông ta đầy đau khổ. Tôi nghĩ tốt hơn hết nên để ông một mình cho lương tâm phán xét.

Dần dà tôi cũng đã nguôi ngoai sự việc này, nhưng mỗi khi thấy ông Don Cerareo, tôi lại có cảm giác bứt rứt, khó chịu vì nghĩ rằng ông ấy không thể ngờ tôi là kẻ duy nhất trên thế giới đã chứng kiến bí mật khủng khiếp của ông. Từ đó về sau, tôi không hiểu tại sao tôi lại tránh ông ta và không dám nói chuyện với ông nữa.

* * *

Năm 1969, khi tôi hai mươi sáu tuổi và đã có bằng giáo viên giảng dạy ngôn

ngữ và văn chương Tây Ban Nha. Adriana Bernasconi đã không lấy tôi mà lấy một kẻ đã theo đuổi cô, và nào ai biết được hắn có yêu cô, có xứng đáng với cô như tôi không.

Khoảng thời gian đó, Adriana có thai sắp đến ngày sinh nở. Nàng vẫn ở trong căn nhà xinh đẹp như trước và mỗi ngày nàng trông càng đẹp hơn. Một buổi sáng tháng mười hai ngột ngạt, tôi đang dạy thêm ngữ pháp cho một nhóm học sinh trung học sắp làm bài kiểm tra, và, như lệ thường, tôi buồn rầu liếc mắt qua phía bên kia đường.

Đột nhiên, trái tim tôi bỗng nhảy loạn xạ, và tôi nghĩ mình bị ảo giác.

Đang đi dọc theo cũng chính con đường như bốn năm về trước là gã hành khất mà ông Don Cesareo đã giết: vẫn

bộ đồ rách rưới đó, vẫn cái áo khoác xám nhạt đó, cái mũ rơm méo mó đó và cái bao tải bẩn thỉu nữa.

Quên mất bọn học trò, tôi chạy đến cửa sổ. Gã hành khất vội rảo bước như thể sắp gần đích đến.

"Gã đã hồi sinh", tôi nghĩ, "và gã đến trả thù ông Don Cesario".

Tuy nhiên, vẫn đi trên vỉa hè của ông già, gã hành khất bước ngang qua hàng rào sắt và tiếp tục đi. Rồi gã dừng lại trước cửa Adriana Bernasconi, đẩy chốt cửa và đi vào nhà.

- Thầy sẽ quay trở lại!

Tôi nói với học sinh, và lòng đầy lo âu, tôi đi thang máy xuống dưới, lao ra đường và chạy nhanh vào nhà Adriana.

Mẹ nàng đang đứa gần cửa như sắp ra đi, nói với tôi:

- Ồ, cháu, sao cháu lại ở đây? Thật là một phép mầu!

Bà luôn có thiện cảm với tôi. Bà ôm hôn tôi, nhưng tôi không hiểu chuyện gì đang xảy ra. Sau đó tôi được biết Adriana vừa được làm mẹ, họ rất vui mừng, phấn khởi, tôi chẳng còn biết làm gì hơn là bắt tay đối thủ của mình.

Tôi không biết nên hỏi gì và phân vân không biết có nên tiếp tục im lặng hay không. Rồi tôi cũng có một quyết định nhanh chóng. Với vẻ bình tĩnh giả vờ, tôi lên tiếng:

- Thật ra cháu không bấm chuông vì cháu nghĩ mình đã thấy một gã hành khất vác một bao tải lớn dơ bẩn đi vào

nhà bác, và cháu sợ có thể hắn sẽ trộm thứ gì.

Họ tỏ vẻ ngạc nhiên:

- Hành khất? Bao tải? Trộm?

Sao lại thế, nãy giờ họ đang ở trong phòng khách và không biết tôi đang nói gì.

- Vậy hẳn là cháu lầm rồi. Tôi nói.

Sau đó họ mời tôi vào phòng nơi Adriana và em bé đang nằm. Trong tình huống như thế, tôi không biết nên nói gì. Tôi chúc mừng nàng, hôn tay nàng, và nhìn đứa bé, tôi hỏi nàng định đặt tên gì. Họ bảo tên Gustavo, giống tên bố cháu, tôi lại thích tên Fernando hơn nhưng tôi không nói gì.

Về đến nhà, tôi nghĩ: Chính là gã

hành khất mà Don Cerasio đã giết, mình chắc chắn thế. Gã không đến trả thù, tuy thế, đúng hơn là gã đầu thai làm con của Adriana.

Tuy nhiên, hai hay ba ngày sau, giả thuyết của tôi có vẻ kỳ cục và rồi tôi cũng quên mất.

* * *

Và lẽ ra tôi hoàn toàn quên mất rồi nếu không có một sự kiện vào năm 1979 khiến tôi nhớ lại.

Thời gian cứ thấm thoắt trôi qua, tôi không còn nhiều nhiệt huyết như xưa. Mỗi khi đọc sách bên cạnh cửa sổ, tôi vẫn để tâm trí mình lơ đãng đây đó và thỉnh thoảng lại phóng tầm mắt liếc nhìn qua bên kia đường.

Con trai của Adriana, Gustavo, đang chơi trên sân thượng nhà mình. Đó là một trò chơi khá trẻ con so với tuổi của nó. Tôi nghĩ thằng nhỏ ắt hẳn phải thừa hưởng trí thông minh khá khiêm tốn của cha nó, bởi nếu nó là con tôi, chắc chắn nó sẽ tìm ra một trò chơi ít nhạt nhẽo hơn.

Nó đặt một dãy những vỏ lon rỗng trên bức tường chìa ra và cố lấy những viên đá ném cho rơi xuống từ khoảng cách ba hay bốn thước. Đương nhiên phần lớn mấy viên đá đều rơi xuống khu vườn của ông hàng xóm Don Cerasio. Ông lão không có ở đó và tôi cam đoan rằng ông sắp sửa nổi trận lôi đình khi phát hiện ra nhiều bông hoa của ông bị hủy hoại cả.

Và ngay lúc đó, Don Cerasio ra khỏi nhà đi vào vườn. Ông đã già nên đi đứng

chậm chạp, ông run rẩy đi từng bước một. Ông không đi vào vườn mà ra cổng, sắp sửa bước xuống ba bậc tam cấp để đi xuống vỉa hè.

Cùng lúc đó, Gustavo, - không thấy ông già - rốt cuộc ném trúng một cái vỏ lon. Cái lon văng xuống hai hay ba bậc bao lơn chìa ra khỏi mấy bức tường, rồi rớt xuống vườn ông Don Cerasio gây ra một tiếng động rất lớn. Vừa lúc ấy, ông lão đang ở lưng chừng bậc tam cấp bỗng giật mình khi nghe tiếng động. Ông loạng choạng rồi bất ngờ trượt chân đột ngột không kiểm soát được, đầu đập mạnh vào bậc đá đầu tiên.

Tôi thấy tất cả điều đó, nhưng thằng bé lẫn ông già thì không nhìn thấy nhau. Vì lý do nào đó, Gustavo đi khỏi sân thượng. Một vài giây sau, rất nhiều người đã tụm lại quanh xác của Don Cerasio,

và hiển nhiên là cú ngã là nguyên nhân cái chết của ông lão.

Ngày hôm sau, tôi dậy từ rất sớm và lập tức đến ngay cửa sổ nhìn sang bên kia đường. Đám tang của ông Don Cesareo được tổ chức trong ngôi nhà hình ngũ giác. Một vài người đang hút thuốc và trò chuyện trên lề đường trước cửa nhà ông.

Một lát sau, những người này bỗng đứng dạt ra một bên, có vẻ bối rối khi một gã hành khất từ nhà cô Adriana Bernasconi bước ra, lại một lần nữa khoác cái áo rách rưới, đội chiếc mũ rơm, và cả cái túi. Gã chậm chạp băng qua đám đàn ông và đàn bà đang tụ tập, rồi dần dần mất hút ở đằng xa, cùng một hướng mà hai lần trước gã đã tới.

Đến trưa, thật đáng buồn nhưng

không hề bất ngờ khi tôi nghe tin rằng sáng hôm đó mọi người không còn thấy thằng bé Gustavo ở trên giường của nó. Gia đình Bernasconi đã bắt đầu tuyệt vọng. Với hy vọng mong manh, họ vẫn tiếp tục tìm kiếm cho đến bây giờ. Mà tôi thì chẳng thể nhẫn tâm bảo họ thôi hãy đừng tìm nữa.

THÂN TRỌNG SƠN

dịch và giới thiệu

(cuối năm 2023)

http://chimvie3.free.fr/92/thantrongson/thantrongson_FernandoSorrentino_TroVe_092.htm